25.2.2026

Tehyn kirjallinen asiantuntijalausunto eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

Viite: Sosiaali- ja terveysvaliokunnan kokous perjantaina 27.2.2026 klo 9.00.

Asia: HE 113/2025 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sosiaalihuoltolain, ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista annetun lain ja sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain muuttamisesta.

Tehy kiittää mahdollisuudesta esittää näkemyksensä sosiaali- ja terveysministeriön ehdotuksista sosiaalihuoltolain 47 ja 48 pykäliksi.

STM:n ehdotus sosiaalihuoltolain 47 §:n muotoiluksi:
Teknologiset ratkaisut asiakkaan sosiaalipalvelun toteuttamisessa

Ehdotettu 47 § ei edelleenkään turvaa asiakkaan itsemääräämisoikeutta riittävällä tavalla Tehyn näkemyksen mukaan.

Pykäläehdotus mahdollistaa edelleen sen, että teknologinen ratkaisu otetaan käyttöön asiakkaan vastustuksesta huolimatta. Asiakkaan edellytetään tällöin hakevan muutosta sosiaalihuoltolain 45 § mukaiseen kirjalliseen päätökseen sosiaalipalvelujen järjestämisestä.

Tehy pitää tärkeänä, että ammattihenkilöillä on tosiasiallinen mahdollisuus kunnioittaa asiakkaan itsemääräämisoikeutta teknologisten ratkaisujen käyttöönotossa. Mikäli asiakas kieltäytyy teknologisen ratkaisun käyttöönotosta, palvelutarpeen arvioinnista vastaavan ammattihenkilön tulee voida tarjota asiakkaalle soveltuva vaihtoehtoinen ratkaisu.

Eduskunnan apulaisoikeusasiamies on ratkaisuissaan (esimerkiksi EOAK/6255/2024) korostanut, että sosiaalihuollon asiakkaan itsemääräämisoikeutta on kunnioitettava mahdollisimman pitkälle.

Hyvinvointialueiden säästötoimet voivat johtaa epätoivottaviin tilanteisiin, joissa ammattihenkilö voi joutua suostuttelemaan asiakkaan ottamaan käyttöön teknologisen ratkaisun (esim. lääkeannostelurobotin tai videoavusteisen etähoidon), vaikka asiakas sitä vastustaa. Tämä voi synnyttää eettisiä ristiriitoja ammattihenkilön työssä sekä heikentää asiakkaan ja ammattihenkilön välistä luottamusta.

Haavoittuvassa asemassa olevien sosiaalihuollon asiakkaiden mahdollisuudet tehdä oikaisuvaatimus sosiaalihuoltolain 45 §:n mukaisesta päätöksestä voivat olla rajalliset tai käytännössä olemattomat. Suomessa on arviolta yli 300 000 ikääntynyttä henkilöä, joilla ei ole lainkaan digitaitoja, ja monilla iäkkäillä sosiaalihuollon asiakkailla ei ole läheisiä tukemassa muutoksenhaussa. Kognitiiviset, psyykkiset, sosiaaliset tai aistitoimintoihin liittyvät rajoitteet voivat tehdä muutoksenhakuprosessin käytännössä mahdottomaksi.

STM:n asettama työryhmä esitti 11.2.2026 julkaistussa loppuraportissa keskeiset ehdotukset sosiaalihuollon palvelujen uudistamiseksi. Työryhmä ehdotti muutoksia asiakassuunnitelmaa koskeviin säännöksiin ja esitti yhdeksi säästökeinoksi sen, että asiakassuunnitelma laadittaisiin jatkossa vain silloin, kun asiakkaan tuen tarve sitä edellyttää. Tehyn näkemyksen mukaan sosiaalihuollon asiakkaille tulee jatkossakin laatia asiakassuunnitelma (johon myös teknologisten

Tehy ry
Vaihde +358 9 5422 7000
Tehy.fi

ratkaisujen käyttöönotto kirjataan) sekä nimetä omatyöntekijä, joka vastaa palvelukokonaisuuden koordinoinnista.

STM:n ehdotus sosiaalihuoltolain 48 §:n muotoiluksi:
Tekninen valvonta sosiaalihuollon toimintayksiköiden yhteisissä tiloissa

On perusteltua, että sekä 47 §:ään että 48 §:ään on nyt sisällytetty nimenomainen vaatimus siitä, että henkilöstön määrän tulee vastata asiakkaiden palvelutarpeita myös tilanteissa, joissa hyödynnetään teknologisia ratkaisuja.

Helsingissä 26.2.2026

Millariikka Rytkönen
puheenjohtaja
Tehy ry

Lisätiedot: Mervi Flinkman, Työvoimapoliittinen asiantuntija, mervi.flinkman@tehy.fi